

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. D.

przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 października 2011 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie o kosztach

zawarte w wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 24 stycznia 2011 r.,

- 1) odrzuca zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego objęte punktem 1 wyroku z dnia 24 stycznia 2011 r.;**
- 2) uchyla zaskarżone postanowienie objęte punktem 3 wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 stycznia 2011 r. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu zażaleniowym.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 24 stycznia 2011 r. obniżył zasądzoną powodowi od pozwanego, wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 22 czerwca 2010 r., sumę zadośćuczynienia z kwoty 22800 zł do kwoty 7800 zł, a postanowieniami objętymi punktami 1 i 2 zniósł wzajemnie koszty postępowania pierwszoinstancyjnego i odwoławczego. Na uzasadnienie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu podał, że o kosztach orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

Pozwany w zażaleniu zarzucił naruszenie art. 100 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie zasady wzajemnego zniesienia kosztów zamiast zasady stosunkowego ich rozdziału, skoro przegrał w nieznacznej jedynie części oraz art. 328 § 2 w związku z art. 361 k.p.c. przez niewyjaśnienie motywów takiego rozstrzygnięcia. Domagał się zmiany zaskarżonych orzeczeń i zasądzenia od powoda na jego rzecz kwoty 386 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji oraz kwoty 1148 zł w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na postanowienie objęte punktem 1 opisanego wyroku Sądu Okręgowego jest niedopuszczalne, z uwagi na to, że nie zostało przewidziane art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. W art. 394¹ § 1 i § 2 k.p.c. określone zostały rodzaje orzeczeń sądu drugiej instancji, które mogą być przedmiotem zaskarżenia w drodze zażalenia. Katalog tak zaskarżalnych postanowień jest wyczerpujący, co oznacza, że zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego podlega tylko takie postanowienie, które zostało w powołanym przepisie wymienione. Wprowadzenie z dniem 22 maja 2009 r., ustawą z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U Nr 69, poz. 592), w art. 394¹ § 1 punktu 2 k.p.c. związane było z realizacją zasady co najmniej dwuinstancyjnego postępowania sądowego także w odniesieniu do postanowień o kosztach postępowania apelacyjnego, wydanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji. Takie postanowienia nie były objęte kontrolą instancyjną. Nie ma podstaw do przyjęcia, że zwrot „nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji” mógłby być rozumiany jako obejmujący inne jeszcze postanowienia w kwestii

kosztów procesu, wydawane przez sąd drugiej instancji. Przyjętą w systemie zwykłych środków odwoławczych zasadę dwuinstancyjności wypełnia to uregulowanie w odniesieniu do konkretnie wskazanego rodzaju postanowień. Nie daje ono uprawnienia do objęcia jego zakresem pojęciowym postanowień wydanych przez sąd drugiej instancji w przedmiocie kosztów procesu dotyczących postępowania pierwszoinstancyjnego. Powołane przez skarżącego argumenty natury aksjologicznej i celowościowej nie mogą doprowadzić do przyjęcia dopuszczalności środka zaskarżenia, którego nie przewiduje tak omawiany przepis, jak i art. 394¹ § 2 k.p.c. Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny, w wyroku z dnia 9 lutego 2010 r., SK 10/09, sprzeczności art. 394¹ § 2 k.p.c. z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 32 Konstytucji w zakresie, w jakim nie dawał podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, nie doprowadziło do zmiany tego uregulowania i wprowadzenia przepisu przewidującego zażalenie, które miałyby rozpoznawać Sąd Najwyższy. Nie można zatem podzielić dążenia skarżącego do przyjęcia dopuszczalności zażalenia, które nie zostało objęte ustawą. Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek o przekazanie sprawy do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi sędziów Sądu Najwyższego, ponieważ nie spełnia przesłanek przewidzianych art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. Wbrew stanowisku skarżącego dokonana interpretacja art. 394¹ § 1 i § 2 k.p.c. przemawia za tym, że nie wyłoniło się w rozpoznawanej sprawie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości.

Z tych przyczyn zażalenie dotyczące postanowienia objętego punktem pierwszym opisanego wyroku Sądu Okręgowego należało odrzucić w oparciu o art. 370 w związku z art. 373, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

Zażalenie na postanowienie zawarte w punkcie 3 wymienionego wyroku Sądu Okręgowego jest uzasadnione.

Zastosowanie przez sąd jednej z zasad orzekania o kosztach procesu, przewidzianych art. 98 do 107 k.p.c., uzależnione jest od wyniku sprawy oraz jej okoliczności faktycznych. W art. 100 k.p.c. wyrażona została zasada kompensaty kosztów procesu, która stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, umożliwiając sprawiedliwe rozłożenie kosztów pomiędzy stronami w razie

częściowego uwzględnienia żądania lub obrony. W jej ramach sąd może orzec o wzajemnym zniesieniu kosztów, stosunkowym ich rozdziale lub obciążeniu jednej ze stron obowiązkiem zwrotu całości kosztów. Wybór możliwości wzajemnego zniesienia kosztów lub stosunkowego ich rozdziału powinien być podyktowany względami słuszności, których nie należy utożsamiać z dowolnością. Podjęcie decyzji wymaga ustalenia zakresu, w jakim każda ze stron utrzymała się z dochodzonym żądaniem lub podjętą obroną, rozmiaru poniesionych przez nie kosztów (sumy kosztów) oraz wysokości kosztów przypadających na każdą z nich, stosownie do wyniku sporu. Rozważenie tych wyliczeń zezwala na ocenę, czy adekwatną do wyniku sporu i wysokości poniesionych kosztów jest zasada wzajemnego zniesienia, którą należy przyjmować za podstawę orzeczenia, jeśli żądanie uwzględnione zostało w około połowie, przy mniej więcej równej wysokości poniesionych przez strony kosztów. Na takie stosowanie tej kompensacyjnej reguły wskazuje ugruntowane już i podzielane w rozpoznawanej sprawie stanowisko Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu najwyższego z dnia 28 lutego 1985 r., II CZ 21/85, niepubl.; z dnia 10 maja 1985 r., II CZ 56/85, niepubl.; wyrok z dnia 11 grudnia 2007 r., I PK 157/07, OSNP 2009/3-4/33). Stosunkowy rozdział kosztów procesu może być uznany za usprawiedliwiony w okolicznościach konkretnej sprawy, jeśli różnica, zarówno w zakresie utrzymania się z żądaniem lub obroną, jak i w rozmiarze poniesionych kosztów, jest istotna i zniesieniu ich sprzeciwiałyby się względy słuszności. Zastosowanie go wymaga również dokonania opisanych wyliczeń, spełniających wskazania określone w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1987 r., I CZ 126/97, niepubl.; z dnia 31 stycznia 1991 r., II CZ 255/90, OSP i KA 1991/11-12/530 i wyrokiem z dnia 21 lutego 2002 r., I PKN 932/00, OSNP 2004/4/63. Zaskarżone postanowienie nie zawiera żadnej argumentacji, która była założeniem dokonanego wyboru wzajemnego zniesienia kosztów postępowania apelacyjnego. Uniemożliwia to dokonanie oceny czy był on miarodajnym osądem, adekwatnie rozważającym względy słuszności, wynik sporu i wysokość kosztów poniesionych przez strony.

Z uwagi na powyższe względy zaskarżone postanowienie należało uchylić w oparciu o art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i sprawę przekazać

Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawione zostało końcowemu rozstrzygnięciu na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 391 § 1, art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.